

Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ile Dışişleri Komisyonu Raporu (1/935)

Not: Tasarı Başkanlıkça; tali olarak Adalet ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonlarına, esas olarak da Dışişleri Komisyonuna havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-126/3723

13/8/2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 27/7/2010 tarihinde kararlaştırılan "Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GEREKÇE

"Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi", Ülkemiz adına 25 Ekim 2007 tarihinde Lanzarote'de imzalanmıştır.

Sözleşme, Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler arasında çocukların cinsel sömürü ve istismara karşı korunması konusunda diğer uluslararası metinlerle uyumlu ve kapsamlı bir ortak hukuki çerçeve oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

Çocuğun kötü muameleye karşı korunması, çoğu zaman tespiti kolay olmayan bu durumun ortaya çıkarılması ile başlayacak uzun bir süreçtir. Bu çerçevede, çocukların korunması, refahlarının sağlanması ve haklarının güvence altına alınması, tıbbi ve psikolojik tedavi sürecinin yanında yasal düzenlemelerin yapılmasını da gerektirmektedir. Bu bakımdan, Sözleşme uyarınca taraf ülkeler çocukların cinsel sömürü ve istismarını engellemek ve bununla mücadele etmek, cinsel sömürü ve istismara maruz kalan mağdurların haklarını korumak ve bu alanda ulusal ve uluslararası işbirliğini geliştirmek için etkin tedbirler almakla yükümlüdürler.

Türkiye tarafından 1990 tarihinde imzalanan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi 'nin amacına uygun olarak gerçekleştirilen ceza adaleti reformu kapsamında; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile çocukların cinsel istismarının önlenmesine ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Ulusal düzeyde kalan ve farklı kanunlar kapsamında yer alan söz konusu yasal düzenlemelerin bir kısmı, taraf olunan "Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi" ile bir çatı altında toplanarak uluslararası platforma taşınmıştır. Ayrıca Sözleşme, çocukların cinsel sömürü ve istismarını önleyici tedbirleri, uzman makamlar ve koordinasyon organlarını, mağdurları koruyucu tedbirleri, konunun ceza hukuku yönünü ve uluslararası alanda işbirliğini ayrıntılı maddeler ile düzenleyerek uygulamada kolaylık sağlamaktadır. Özellikle, "Verilerin Kaydedilmesi ve Saklanması" başlıklı sekizinci bölüm ile "İzleme Mekanizması" başlıklı onuncu bölüm, tespitinde zorluklar yaşanan vakaların ortaya çıkarılması, suçların engellenmesi ve bu alanda sağlıklı istatistiki bilgi toplanması açısından önemli düzenlemeler içermektedir. Ülkemizde Sözleşme'nin uygulanması ile çocukların cinsel sömürü ve istismarına karşı mücadelede büyük mesafe katedileceği düşünülmektedir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

8 Kasım 2010

Esas No.: 1/935

Karar No.: 93

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 13/8/2010 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 01/10/2010 tarihinde tali komisyon olarak Adalet Komisyonu ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen "Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 03/11/2010 tarihli 18 inci toplantısında Dışışleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu temsilcilerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi'nin, çocuklara karşı işlenen cinsel suçların önlenmesini, faillerin kovuşturulmasını ve çocuk mağdurların korunmasını sağlayacak kapsamlı ve etkili tedbirlerin getirilerek çocukların cinsel sömürü ve cinsel istismara karşı korunması için Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler arasında diğer uluslararası metinlerle de uyumlu ve kapsamlı bir ortak hukuki çerçeve oluşturmak amacıyla hazırlandığı anlaşılmıştır.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Çocukların menfaatlerini korumanın ve geliştirmenin insanlığın evrensel görevlerinden biri olduğu ve bu kapsamda Ülkemizin BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ve bu Sözleşme'ye ek 3 Protokol'e de taraf olduğu,

- Hali hazırda Ülkemiz mevzuatının Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi ile uyumlu olduğu ve Sözleşme ile ulaşılmak istenen hedeflere yönelik hukuki araçların Türk hukuk düzeninde mevcut olduğu, bu anlamda Sözleşme'nin onaylanmasıyla birlikte çocuklarla ilgili hukuki çerçevenin Ülkemiz bakımından büyük ölçüde tamamlanmış ve mevcut yasaların pekiştirilmiş olacağı,

- Sözleşme'nin uluslararası işbirliğini arttıracığı,

- Sözleşmede cinsel istismar, çocuk fuhuşu, çocuk pornografisi gibi kavramların tanımlarının yapıldığı ve bu tanımların büyük önem arz ettiği,

- Sözleşme'nin kabul edilmesi konusunda Komisyonunda tam bir oydaşma olduğu ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oybirliği ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci, 2 nci, 3 üncü maddeleri ile tümü aynen ve oybirliği ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden Sakarya Milletvekili Şaban DİŞLİ ve Malatya Milletvekili Mehmet ŞAHİN'in Komisyon raporu üzerinde özel sözcü olarak atanması Komisyon tarafından kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>H. Murat Mercan</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>	<i>Metin Yılmaz</i>
Eskişehir	Karabük	Bolu
Kâtip	Üye	Üye
Mehmet Çerçi	<i>Hüseyin Pazarıcı</i>	Onur Öymen
Manisa	Balıkesir	Bursa
(İmzada bulunamadı)		(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
Şükrü Mustafa Elekdağ	<i>Hüseyin Tuğcu</i>	<i>Mehmet Şahin</i>
İstanbul	Kütahya	Malatya
(İmzada bulunamadı)		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
Metin Ergun	<i>Şaban Dişli</i>	<i>Abdulkadir Emin Önen</i>
Muğla	Sakarya	Şanlıurfa
(İmzada bulunamadı)	(Bu raporun özel sözcüsü)	
	Üye	
	<i>Necip Taylan</i>	
	Tekirdağ	

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**AVRUPA KONSEYİ ÇOCUKLARIN
CİNSEL SÖMÜRÜ VE İSTİSMARA KARŞI
KORUNMASI SÖZLEŞMESİNİN ONAY-
LANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- (1) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına 25/10/2007 tarihinde Lanzarote’de imzalanan “Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi”nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**AVRUPA KONSEYİ ÇOCUKLARIN
CİNSEL SÖMÜRÜ VE İSTİSMARA KARŞI
KORUNMASI SÖZLEŞMESİNİN ONAY-
LANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Aydın

Devlet Bakanı V.

E. Günay

Devlet Bakanı

S. A. Kavaf

Milli Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Maliye Bakanı V.

N. Ergün

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

Ö. Dinçer

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

B. Arınç

Devlet Bakanı

H. Yazıcı

Devlet Bakanı

F. Çelik

Devlet Bakanı

C. Yılmaz

İçişleri Bakanı

B. Atalay

Milli Eğitim Bakanı

N. Çubukçu

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

N. Ergün

Çevre ve Orman Bakanı

V. Eroğlu

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Babacan

Devlet Bakanı

F. N. Özak

Devlet Bakanı

E. Bağış

Adalet Bakanı

S. Ergin

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

M. Demir

Tarım ve Köy İşleri Bakanı

M. M. Eker

En. ve Tab. Kay. Bakanı

T. Yıldız

AVRUPA KONSEYİ ÇOCUKLARIN CİNSEL SÖMÜRÜ VE İSTİSMARA KARŞI KORUNMASI SÖZLEŞMESİ

Önsöz

Avrupa Konseyi Üye Devletleri ile diğer imza edenler;

Avrupa Konseyinin amacının üyeleri arasında daha sıkı birlik oluşturmak olduğunu göz önünde bulundurarak;

Her çocuğun küçük olma durumunun gerektirdiği ailesi, toplum ve Devlet tarafından koruma tedbirlerine hakkı olduğunu göz önünde bulundurarak;

Çocukların cinsel sömürüsünün, özellikle çocuk pornografisi ve fuhuşunun ve çocukların her türlü cinsel istismarının, yurtdışında işlenen fiiller dahil olmak üzere, çocukların sağlık ve psiko-sosyal gelişimi açısından yıkıcı olduğunu dikkate alarak;

Çocukların cinsel sömürüsünün ve istismarının hem ulusal hem de uluslararası düzeyde, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICT) çocuklar ve failer tarafından artan kullanımı ile ilgili olarak endişe verici oranlara ulaştığı ve çocukların cinsel sömürüsü ve istismarını engellemek ve bununla mücadele etmek için uluslararası işbirliği gerektiği dikkate alınarak;

Çocukların iyilik ve menfaatinin tüm üye Devletler tarafından paylaşılan temel değerler olduğunu ve hiçbir ayırım yapmadan geliştirilmesi gerektiğini göz önünde bulundurarak;

Çocukların cinsel sömürüsüne son verme tedbirlerinin detaylandırılması çağrısı yapan Devlet ve Hükümet Başkanları Avrupa Konseyi 3. Zirvesinde (Varşova, 16-17 Mayıs 2005) kabul edilen Eylem Planını hatırlayarak;

Çocukların ve genç yetişkinlerin cinsel sömürüsü, pornografisi ve fuhuşu ile ticaretine ilişkin Bakanlar Komitesinin R (91) 11 Numaralı Tavsiye Kararını, çocukların cinsel sömürüye karşı korunması konusundaki Rec (2001) 16 Tavsiye Kararını, Bilişim Suçları Sözleşmesini (ETS No. 185), özellikle buradaki 9'uncu maddeyi, ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine karşı Eylem Sözleşmesini (CETS No. 197) özellikle hatırlayarak;

İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Birleşmiş Milletler Sözleşmesini (1950, ETS No. 5), gözden geçirilmiş Avrupa Sosyal Hakları Sözleşmesini (1996, ETS No. 163) ve Avrupa Çocuk Haklarının Kullanımı Sözleşmesini (1996, ETS No. 160) akılda tutarak;

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, özellikle ilgili 34. maddesini, Çocukların Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk pornografisine İlişkin İhtiyari Protokol, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına Dair Protokol, Uluslararası Çalışma Örgütü Çok Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesini de akılda tutarak;

Çocukların Cinsel Sömürüsü ve Çocuk Pornografisiyle Mücadeleye İlişkin Avrupa Birliği Konseyi Çerçeve Kararını (2004/68/JHA), Mağdurların Cezai Takibatlardaki Durumu Hakkındaki Avrupa Birliği Konseyi Çerçeve Kararını (2001/220/JHA) ve İnsan Ticaretiyle Mücadeleye İlişkin Avrupa Birliği Konseyi Çerçeve Kararını (2002/629/JHA) akılda tutarak;

Bu alanda ilgili diğer uluslararası belgeleri ve programları, özellikle Çocukların Ticari Amaçla Cinsel Sömürüsüne Karşı 1. Dünya Kongresinde (27-31 Ağustos 1996) kabul edilen

Stockholm Beyannamesi ve Eylem Gündemini, Çocukların Ticari Amaçla Cinsel Sömürülmesine Karşı 2. Dünya Kongresinde (17-20 Aralık 2001) kabul edilen Yokohama Küresel Taahhüdünü, Çocukların Ticari Amaçla Cinsel Sömürülmesine karşı 2. Dünya Kongresine Hazırlık Konferansında (20-21 Kasım 2001) kabul edilen Budapeşte Taahhüdü ve Eylem Planını, 3. Zirveyi takiben kabul edilen ve Monako Konferansında (4-5 Nisan 2006) başlatılan “Çocuklara uygun bir dünya” Birleşmiş Milletler S-27/2 Genel Kurul Kararını ve “Çocuklar için ve çocuklarla bir Avrupa kurmak” adlı üç yıllık programını gerektiği gibi hesaba katarak;

Çocukları, fail kim olursa olsun, cinsel sömürü ve istismara karşı koruma ve mağdurlara yardım sağlama ortak amacına etkin şekilde katkıda bulunmaya kararlı olarak;

Her türlü cinsel sömürü ve istismara karşı mücadelenin önleyici, koruyucu ve ceza hukuku yönlerine odaklanan ve özel bir gözetim mekanizması kuran kapsamlı bir uluslararası belge hazırlama ihtiyacını göz önünde bulundurarak,

aşağıdaki gibi anlaşmışlardır:

1. Bölüm – Amaçlar, ayrımcılık yapmama ilkesi ve tanımlar

Madde 1– Amaçlar

1- Bu Sözleşmenin amaçları:

- a- çocukların cinsel sömürülmesi ve istismarını engellemek ve bunlarla mücadele etmek;
- b- cinsel sömürü ve istismara maruz çocuk mağdurların haklarını korumak;
- c- çocukların cinsel sömürü ve istismarına karşı ulusal ve uluslararası işbirliği geliştirmektir.

2- Bu Sözleşme Taraflarca hükümlerinin etkin uygulamasını temin etmek için özel bir gözetim mekanizması kurar.

Madde 2– Ayrımcılık yapmama ilkesi

Bu Sözleşme hükümlerinin Taraflarca uygulanması, özellikle mağdur haklarını koruma tedbirlerini kullanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer görüşler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlıkla bağlantı, mülk, doğum, cinsel eğilim, sağlık durumu, özürsüzlük veya diğer durumlar gibi hiçbir zeminde ayrımcılık yapılmamasını güvenceye alır.

Madde 3– Tanımlar

Bu Sözleşme amacı için:

- a- “Çocuk” 18 yaşın altındaki herhangi bir kişi anlamına gelir;
- b- “Çocuğun cinsel sömürülmesi ve istismarı” bu Sözleşmenin 18 ila 23’üncü maddelerde belirtilen davranışları içerir;
- c- “Mağdur” cinsel sömürü veya istismara maruz kalan herhangi bir kişi anlamına gelir.

2. Bölüm – Önleyici tedbirler

Madde 4– İlkeler

Taraflardan her biri, çocukların cinsel sömürü ve istismarının her türünü engellemek ve çocukları korumak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 5– Çocuklarla ilişki içinde çalışan kişilerin işe alımı, eğitimi ve bilinçlendirilmesi

- 1- Taraflardan her biri eğitim, sağlık, sosyal koruma, adli ve emniyet sektörleri ve spor, kültür ve boş zaman aktiviteleri ile ilgili alanlarda, çocuklarla düzenli ilişki içinde olan kişiler arasında çocukların hakları ve korunması bilincini teşvik etmek için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 2- Taraflardan her biri, 1. fıkrada belirtilen kişilerin çocukların cinsel sömürüsü ve istismarı, bunları tespit etme ve 12. maddenin 1. fıkrasında belirtilen olasılık ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmalarını sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 3- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, çocuklarla düzenli ilişki gerektiren bu mesleklere girişte bu meslek adaylarının çocuklara cinsel sömürü veya istismar fiillerinden hüküm giymemiş olduğundan emin olmak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 6– Çocukların eğitimi

Taraflardan her biri, çocukların ilk ve orta öğretimde gelişen kapasitelerine uygun olarak, cinsel sömürü ve istismar risklerine ve kendilerini koruma yollarına ilişkin bilgi edinmelerini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır. Anne babalarla işbirliği içinde sağlanan bu bilgi, uygun olduğu hallerde cinselliğe ilişkin daha genel bir bilgi kapsamında verilir ve risk durumlarına, özellikle yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasını içeren durumlara dikkat çeker.

Madde 7– Önleyici müdahale programları veya tedbirleri

Taraflardan her biri, Sözleşme uyarınca belirtilen suçlardan herhangi birini işleyebileceğinden çekinen kişilerin, uygun olduğu hallerde, işlenen suçun riskini değerlendirmek ve bu riski önlemek için tasarlanmış etkin müdahale programlarına veya tedbirlerine erişim sağlayabilmesini sağlar.

Madde 8– Kamusal tedbirler

- 1- Taraflardan her biri, çocukların cinsel sömürüsü ve istismarı olgusu ve alınabilecek koruyucu tedbirler konusunda bilgi sağlayan kamuya yönelik bilinçlendirme kampanyaları geliştirir veya yürütür.
- 2- Taraflardan her biri, Sözleşme uyarınca belirlenen suçların reklamını yapan materyallerin yayımını önlemek veya yasaklamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 9– Çocukların, özel sektörün, medyanın ve sivil toplumun katılımı

- 1- Taraflardan her biri, gelişim kapasitelerine uygun olarak çocukların cinsel sömürü ve istismarı ile mücadeleye ilişkin devlet politikalarının, programlarının ve diğer girişimlerin geliştirilmesi ve uygulanmasına çocukların katılımını teşvik eder.

- 2- Taraflardan her biri, özellikle bilgi ve iletişim teknolojisi sektörü, turizm ve seyahat endüstrisi, banka ve finans sektörleri olmak üzere özel sektörü ve sivil toplumu çocukların cinsel sömürü ve istismarını önleme politikalarının detaylandırılmasına ve uygulanmasına katılmaya ve kendi kendine düzenleme veya ortak düzenleme yoluyla iç normlar uygulamaya teşvik eder.
- 3- Taraflardan her biri medyayı, medyanın bağımsızlığına ve basın özgürlüğüne saygı çerçevesinde, çocukların cinsel sömürü ve istismarının tüm yönlerine ilişkin uygun bilgi sağlanması için teşvik eder.
- 4- Taraflardan her biri, çocukları cinsel sömürü ve istismardan koruma ve bunları önleme amacıyla sivil toplum tarafından yürütülen, uygun olduğu hallerde fon kurma yolunu da içeren, proje ve programlarının finansmanını teşvik eder.

3. Bölüm – Uzman makamlar ve koordinasyon organları

Madde 10– Koordinasyon ve işbirliği ulusal tedbirleri

- 1- Taraflardan her biri, özellikle eğitim sektörü, sağlık sektörü, sosyal hizmetler ve kolluk güçleri ve adli makamlar olmak üzere çocukların korunmasından, cinsel sömürü ve istismarlarının önlenmesinden ve buna karşı mücadeleden sorumlu farklı organların ulusal ve yerel düzeyde işbirliğini sağlamak için gereken tedbirleri alır.
- 2- Taraflardan her biri:
  - a- kendilerine belirli kaynaklar ve sorumluluklar temin edilmesini sağlayarak çocukların haklarının teşvik edilmesi ve korunması için bağımsız yetkili ulusal veya yerel kurumları;
  - b- kişisel verilerin korunmasına saygı göstererek, çocukların cinsel sömürüsü ve istismarı olgusunu gözlemleme ve değerlendirme amacıyla ulusal veya yerel seviyede ve sivil toplumla işbirliği içinde veri toplamak için mekanizmalar veya irtibat noktaları kurmak veya belirlemek için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.
- 3- Taraflardan her biri, çocukların cinsel sömürüsü ve istismarını daha iyi önlemek ve bunlarla daha iyi mücadele edebilmek için yetkili devlet makamları, sivil toplum ve özel sektör arasında işbirliğini teşvik eder.

4. Bölüm – Koruyucu tedbirler ve mağdurlara yardım

Madde 11– İlkeler

- 1- Taraflardan her biri, mağdurlar, yakın akrabaları ve bakımlarından sorumlu kişiler için gereken desteği sağlamak amacıyla etkin sosyal programlar oluşturur ve multidisipliner yapılar kurar.
- 2- Taraflardan her biri mağdurun yaşı belirli değilse ve mağdurun bir çocuk olduğuna inanmak için nedenler varsa, yaşının tahkiki süresince mağdur çocuklar için sağlanan koruma ve yardım tedbirlerinin tanınmasını sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 12- Cinsel sömürü veya istismar şüphesinin rapor edilmesi

- 1- Taraflardan her biri, çocuklarla ilişki içinde çalışması istenilen belirli meslek sahiplerine iç hukuk tarafından getirilen gizlilik kuralının, bu meslek sahiplerinin, bir çocuğun cinsel sömürü veya istismar mağduru olduğuna inanmak için makul nedenlerin olduğu herhangi bir durumu çocuk korumadan sorumlu servislere rapor etmeleri olasılığına engel teşkil etmemesini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 2- Taraflardan her biri çocukların cinsel sömürüstü veya istismarı olduğunu bilen veya bu konuda, iyi niyetli şüphesi olan herhangi bir kişiyi bu durumu yetkili servislere bildirmesi için teşvik etmek üzere gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 13- Yardım hatları

Taraflardan her biri, gizlilik ve anonimliğe saygı içinde arayanlara danışma sağlamak üzere telefon veya İnternet yardım hatları gibi bilgi servisleri oluşturmayı teşvik etmek ve desteklemek için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 14- Mağdurlara yardım

- 1- Taraflardan her biri, mağdurların kısa veya uzun süreçte, fiziksel ve psiko-sosyal iyileşmelerine yardım etmek için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır. Bu fıkra uyarınca alınan tedbirler çocuğun görüşleri, ihtiyaçları ve kaygılarını dikkate alır.
- 2- Taraflardan her biri, kendi iç hukukunun sağladığı şartlar altında, mağdurlara yardım etmekle uğraşan sivil toplum örgütleri, diğer ilgili örgütler veya sivil toplumun diğer unsurlarıyla işbirliği yapmak için tedbirler alır.
- 3- Çocuğun anne-babası veya bakımından sorumlu kişi, çocuğun cinsel sömürüstü veya istismarına karışmış ise, 11. Maddenin 1. fıkrasının uygulanmasında ele alınan müdahale usulleri aşağıdakileri içerir:
  - varsayılan failin uzaklaştırılması ihtimali;
  - mağdurun kendi aile ortamından çıkarılması olasılığını içerir. Bu çıkarılmanın şartları ve süresi çocuğun yüksek menfaatine uygun şekilde belirlenir.
- 4- Taraflardan her biri, mağdura yakın olan kişilerin, uygun olan hallerde, tedavi amaçlı yardımlardan, özellikle acil psikolojik bakımdan, yararlanmalarını sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

5. Bölüm – Müdahale programları ve tedbirleri

Madde 15- Genel ilkeler

- 1- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, çocuklara karşı cinsel nitelikli mükerrer suç riskini önleme ve en aza düşürme amacıyla 16. Maddenin 1 ve 2. fıkralarında belirtilen kişiler için etkin müdahale programları veya tedbirleri sağlar veya bunları geliştirir. Bu programlar ve tedbirler, iç hukukta belirlenen şartlara uygun olarak, dava sırasında, hapisane içinde ve dışında her daim erişilebilir olmalıdır.
- 2- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, yetkili makamlar, özellikle sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetler, ile adli makamlar ve 16. Maddenin 1 ve 2. fıkralarında belirtilen kişileri takipten sorumlu diğer organlar arasında ortaklık veya diğer işbirliği türlerinin geliştirilmesini sağlar veya iyileştirir.

- 3- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, uygun programlar ve tedbirlerin belirlenmesi amacıyla, bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçların 16. Maddenin 1 ve 2. fıkralarında belirtilen kişiler tarafından muhtemel tekrarlanma riskleri ve tehlikeliliğinin bir değerlendirmesini öngörür.
- 4- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, uygulanan programlar ve tedbirlerin etkinliğinin değerlendirmesini öngörür.

Madde 16- Müdahale programları ve tedbirlerinin alıcıları

- 1- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlardan herhangi biri nedeniyle hakkında ceza davası bulunan kişilerin, savunma hakkına aykırı veya zarar verici olmayan şartlar altında ve adil ve tarafsız bir yargılamanın gerekliliklerine, özellikle masumiyet karinesi ilkesini düzenleyen kuralara saygı içinde, 15. Maddenin 1 fıkrasında belirtilen programları veya tedbirleri kullanmalarını sağlar.
- 2- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlardan herhangi birinden hüküm giyen kişilerin 15. Maddenin 1. fıkrasında belirtilen programlar veya tedbirlere katılabilmelerini sağlar.
- 3- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, cinsel davranış problemlerine çözüm bulmak amacıyla cezai sorumluluk yaşının altında olanlar dahil cinsel suç işleyen çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılamak için müdahale programları veya tedbirlerinin geliştirilmesini veya uyarlanmasını sağlar.

Madde 17- Bilgi ve rıza

- 1- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, 16. maddede belirtilen kendilerine müdahale programları veya tedbirleri önerilen kişilerin, önerinin nedenleri hakkında tümüyle bilgilendirilmelerini ve program ve tedbir hakkında tam bilgi sahibi olarak rıza göstermelerini sağlar.
- 2- Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, kendilerine müdahale programları veya tedbirleri önerilen kişilerin bunları reddedebilmelerini ve hüküm giymiş kişiler söz konusu olduğunda, bu reddin muhtemel sonuçlarının farkında olmalarını sağlar.

6. Bölüm – Maddi ceza hukuku

Madde 18- Cinsel istismar

- 1- Taraflardan her biri aşağıdaki kasti fiilin suç kapsamına girmesini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır:
  - a- ulusal hukukun ilgili hükümlerine göre yasal olarak cinsel erginlik yaşına gelmemiş olan bir çocukla cinsel faaliyetlerde bulunmak;
  - b- bir çocukla aşağıdaki yollarla cinsel faaliyette bulunulması halinde:
    - zor, güç veya tehdit kullanma; veya
    - aile içi dahil, çocuk üzerinde güven, yetki veya etki gerektiren mevki kullanarak istismar; veya

- özellikle bir zihinsel veya fiziksel özür lülüğü veya bağımlılığı sebebiyle, çocuğun özellikle savunmasız bir durumundan yararlanarak istismar.

- 2- Yukarıdaki 1. fıkraya uygun olarak, Taraflardan her biri bir çocukla cinsel faaliyette bulunmanın yasak olduğu yaş alt sınırına karar verir.
- 3- 1.a fıkrasının hükümleri, küçükler arasında rızaya dayalı cinsel faaliyetleri düzenlemeye yönelik değildir.

Madde 19- Çocuk fuhuşuna ilişkin suçlar

- 1- Taraflardan her biri, aşağıdaki kasti davranışların suç kapsamına girmesini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır:
  - a- bir çocuğu fuhuş için işe almak veya bir çocuğun fuhuşa katılmasına neden olmak;
  - b- bir çocuğu fuhuş için zorlamak veya bu amaçla, bir çocuk üzerinden kazanç sağlamak veya çocuğu istismar etmek;
  - c- çocuk fuhuşuna başvurmak.
- 2- Bu madde kapsamında, "çocuk fuhuşu" ifadesi; ödeme olarak para veya herhangi bir ücret ya da bedel verilmesi veya vaat edilmesi karşılığında, bu ödemenin, vadin veya bedelin çocuğa mı yoksa üçüncü bir kişiye mi yapıldığına bakılmaksızın, bir çocuğu cinsel faaliyetler için kullanma eylemi anlamına gelir.

Madde 20- Çocuk pornografisine ilişkin suçlar

- 1- Taraflardan her biri aşağıdaki kasti davranışın, hakkı olmadan işlenmesi halinde, suç kapsamına girmesini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır:
  - a- çocuk pornografisi üretimi;
  - b- çocuk pornografisi teklifi veya sağlanması;
  - c- çocuk pornografisi dağıtımını veya yayınlanması;
  - d- kendisi veya başkası için çocuk pornografisi temin etmek;
  - e- çocuk pornografisine sahip olmak;
  - f- bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla bilerek çocuk pornografisine erişim sağlamak.
- 2- Bu madde kapsamında, "çocuk pornografisi" ifadesi; görsel olarak bir çocuğun gerçek veya temsili açık cinsel ilişkiye girdiğini ortaya koyan veya bir çocuğun cinsel organlarının cinsel amaç öncelikli olarak her türlü gösterimini içeren herhangi bir materyali ifade eder.
- 3- Taraflardan her biri, aşağıda belirtilen pornografik materyallerin üretimi ve sahipliğine 1a ve e fıkralarını kısmen veya tamamen uygulamama hakkını saklı tutabilir:
  - tamamen temsili sunumlardan veya var olmayan bir çocuğun görüntülerinden oluşan;

- 18. Maddenin 2. fıkrasının uygulanmasında belirlenen yaşa ulaşmış ve bu görüntüleri kendi rızalarıyla ve sadece kendi özel kullanımları için üretip iyeliklerinde bulunduran çocukları içeren.

- 4- Taraflardan her biri, 1.f. fıkrasını uygulamama hakkını, kısmen veya tamamen, saklı tutabilir koyabilir.

Madde 21– Bir çocuğun pornografik gösterilere katılımına ilişkin suçlar

- 1- Taraflardan her biri, aşağıdaki kasti fiilin suç kapsamına girmesini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır:

a- bir çocuğu pornografik gösterilere katılması için işe almak veya bir çocuğun böyle gösterilere katılımına neden olmak;

b- bir çocuğu pornografik gösterilere katılması için zorlamak veya bir çocuk üzerinden kazanç sağlamak veya bu amaçla çocuğu her türlü istismar etmek;

c- bilerek çocukların katılımını içeren pornografik gösterilere katılmak.

- 2- Taraflardan her biri, 1c fıkrasının çocukların 1a veya b fıkralarına uygun olarak işe alındığı veya icbar edildiği durumlara uygulanmasını kısıtlama hakkını saklı tutabilir.

Madde 22– Çocukların suiistimali

Taraflardan her biri, cinsel amaçlarla, 18. Maddenin 2. fıkrasının uygulanmasında belirlenen yaşa ulaşmamış bir çocuğun katılım olmadan da olsa cinsel sömürü veya cinsel faaliyetlere tanık olmasına kasten neden olmanın suç olarak düzenlenmesi için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 23– Çocukların cinsel amaçlar için teşviki

Taraflardan her biri, 18. Maddenin 2. fıkrasının uygulanmasında belirlenen yaşa ulaşmamış bir çocuğa, bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla bir yetişkinin, 18. Maddenin 1a fıkrası veya 20. Maddenin 1a fıkrası uyarınca belirlenen suçlardan herhangi birini işlemek amacıyla kasten buluşma teklifinde bulunmasını, bu teklifi takiben söz konusu buluşmayla sonuçlanacak icra hareketlerinin gerçekleşmesi halinde, suç olarak düzenlemek için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 24– İştirak ve teşebbüs

- 1- Taraflardan her biri, bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlardan herhangi birine yardım ve yataklığın kasten işlenmesinin suç olarak düzenlenmesi için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

- 2- Taraflardan her biri bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlardan herhangi birine teşebbüsün kasten işlenmesinin suç olarak düzenlenmesi için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

- 3- Taraflardan her biri, 20. Maddenin 1b, d, e ve f fıkraları, 21. Maddenin 1c fıkrası, 22 ve 23. Maddeler uyarınca belirlenen suçlara ikinci fıkranın kısmen veya tamamen uygulanmaması hakkını saklı tutabilir.

Madde 25- Yargı yetkisi

- 1- Taraflardan her biri, bu Sözleşme uyarınca belirlenen herhangi bir suçun:
  - a- kendi ülkesinde; veya
  - b- o Tarafın bayrağını taşıyan bir gemi üzerinde; veya
  - c- o Tarafın kanunları altında kayıtlı bir hava taşıtının içinde; veya
  - d- kendi vatandaşlarından biri tarafından; veya
  - e- kendi ülkesinde sürekli ikamet adresi olan bir kişi tarafındanişlenmesi halinde, bu suçlar üzerinde yargı yetkisi kurmak için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.
- 2- Taraflardan her biri, suç kendi vatandaşlarından birine veya kendi topraklarında mutad ikametgâhı olan bir kişiye karşı işlendiğinde, bu Sözleşme uyarınca belirlenen herhangi bir suç hakkında yargı yetkisi kurmak için gereken yasal ve diğer tedbirleri almaya çaba gösterir.
- 3- Taraflardan her biri, imza sırasında veya onay, kabul, tasdik veya katılım belgelerini tevdi ederken, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben yazılmış bir beyan yoluyla, bu maddenin 1e fıkrasında düzenlenen yargılama yetkisi kurallarını uygulamama veya sadece belirli durum ve şartlarda uygulama hakkını saklı tuttuğunu beyan edebilir.
- 4- Taraflardan her biri, bu Sözleşmenin 18, 19. Maddeleri, 20 Maddesinin 1a fıkrası ve 21. Maddenin 1a ve b fıkrası gereğince belirlenen suçların kovuşturulması amacıyla 1d fıkrasının söz konusu olduğu durumlarda yargılama yetkisinin, fiillerin işlendikleri yerde de suç olarak düzenlenmiş olması şartına bağlı olmamasını sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 5- Taraflardan her biri, imza sırasında veya onay, kabul, tasdik veya katılım belgelerini tevdi ederken, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben yazılmış bir beyan yoluyla, 18. Maddenin 1b fıkrasının ikinci ve üçüncü alt paragrafları uyarınca belirlenen suçlara ilişkin bu maddenin 4. paragrafının uygulanmasını sınırlama hakkının vatandaşının mutad ikametgahının kendi toprakları üzerinde olduğu durumlarla saklı tuttuğunu açıklayabilir.
- 6- Taraflardan her biri, bu Sözleşmenin 18, 19. maddeleri, 20 maddesinin 1a fıkrası ve 21. maddesi gereğince belirlenen suçların kovuşturulması amacıyla 1d ve e fıkraları söz konusu olduğunda yargılama yetkisinin ancak mağdurun bildirimini veya suçun işlendiği ülkenin şikayeti üzerine kovuşturma açılacağı şartına bağlı olmamasını sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 7- Taraflardan her biri, varsayılan suçlunun kendi ülkesinde olduğu ve yalnızca uyruğu nedeniyle sanığı başka bir Tarafa iade etmediği hallerde, bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlar üzerinde yargılama yetkisini kurmak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 8- Bu Sözleşme uyarınca, birden çok Tarafın varsayılan bir suç üzerinde yargılama yetkisinin bulunduğunu iddia ettikleri hallerde, ilgili taraflar, uygun olduğu takdirde kovuşturma için en uygun yargı yetkisini belirlemek amacıyla görüşür.

- 9- Uluslararası hukukun genel kuralları saklı kalmak koşuluyla, bu Sözleşme kendi iç hukuku gereğince bir Taraf tarafından uygulanan herhangi bir cezai yargı yetkisini hariç tutmaz.

Madde 26- Tüzel Kişilerin Sorumluluğu

- 1- Taraflardan her biri, bu Sözleşme uyarınca öngörülen ve tüzel kişilik içinde aşağıda sayılanlara dayalı olarak lider pozisyonuna sahip herhangi bir gerçek kişi tarafından, tüzel kişilik çıkarına, gerek bireysel gerekse tüzel kişiliğin bir organının parçası sıfatıyla işlenen bir suçtan bir tüzel kişiliğin sorumlu tutulabilmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alır:
  - a. Tüzel kişiliği temsil gücü
  - b. Tüzel kişilik adına karar alma yetkisi
  - c. Tüzel kişilik içerisinde kontrol yetkisi
- 2- Paragraf 1'de daha önce öngörülen haller dışında, paragraf 1'de bahsedilen gerçek kişinin denetim ve kontrolünün yokluğu, bu tüzel kişiliğin yararına olarak tüzel kişilik otoritesi altında hareket eden bir gerçek kişi tarafından bu Sözleşmeye göre suç sayılan bir eylemin işlenmesini mümkün kılıyorsa, taraflardan her biri tüzel kişiliğin sorumlu tutulabilmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 3- Tarafın hukuk kurallarına göre tüzel kişiliğin sorumluluğu cezai, hukuki ya da idari olabilir.
- 4- Bu tür bir sorumluluk, suçu işleyen gerçek kişilerin cezai sorumluluğuna habel getirmez.

Madde 27- Yaptırımlar ve Tedbirler

- 1- Taraflardan her biri, bu Sözleşmedeki suçların ciddiyeti göz önünde bulundurularak etkin, makul ve caydırıcı yaptırımlarla cezalandırılmasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır. Bu yaptırımlar, suçlu iadesine yol açabilecek hürriyeti bağlayıcı cezaları da içerir.
- 2- Taraflardan her biri, 26. madde uyarınca sorumlu görülen tüzel kişilere cezai ve cezai olmayan para cezalarını ve özellikle aşağıda sıralanan tedbirler gibi başka tedbirleri de içeren etkin, orantılı ve caydırıcı yaptırımların uygulanmasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:
  - a. Kamusal menfaatlerden ve yardımından men;
  - b. Ticari faaliyetlerden devamlı ya da geçici olarak men;
  - c. Adli denetim altına almak;
  - d. Tasfiye.
- 3- Taraflardan her biri;
  - a. -Bu Sözleşmedeki suçların işlenmesinde veya işlenmesine yardım için kullanılan mallar, belgeler ve diğer araçlara

-bu tür suçlardan elde edilen kazançta veya değeri bu tür kazançta denk gelen mal varlığına el koyma ve bunların müsadere için;

- b. Bu Sözleşmedeki suçların işlenmesi için kullanılan herhangi bir müessesenin, iyi niyetli üçüncü kişilerin haklarına halel getirmeksizin, geçici ya da daimi olarak kapatılmasını ya da suçlunun çocuklarla teması içeren ve icrası sırasında suçların işlendiği mesleki veya gönüllü faaliyetlerden men edilmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

4- Taraflardan her biri, faillerle ilgili olarak velayet hakkının kaldırılması ya da hükümlü kişilerin gözetimi veya denetimi gibi başka tedbirler benimseyebilir.

5- Taraflardan her biri, bu madde uyarınca müsadere edilen mal varlığı veya suçtan elde edilen kazancın, bu Sözleşme uyarınca öngörülen suçların mağdurları için önleme ve yardım programlarını finanse etmek üzere özel bir fona tahsis edilmesini sağlayabilir.

Madde 28- Ağırlaştırıcı durumlar

Taraflardan her biri, aşağıdaki durumların, suçu oluşturan unsurların bir parçası olmadıkları takdirde, iç hukukun ilgili hükümlerine uygun olarak, bu Sözleşmedeki suçlara ilişkin yaptırımlara karar verilirken ağırlaştırıcı durum olarak değerlendirilmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:

- a. Suç mağdurun fiziksel ve akıl sağlığını ciddi olarak zarar vermişse;
- b. Suçun öncesinde veya beraberinde işkence veya ciddi şiddet eylemleri olduysa;
- c. Suç özel olarak savunmasız bir mağdura karşı işlenmişse;
- d. Suç ailenin bir üyesi tarafından, çocukla beraber yaşayan bir şahıs ya da yetkisini kötüye kullanan bir kişi tarafından işlenmişse;
- e. Suç beraber hareket eden birkaç kişi tarafından işlenmişse;
- f. Suç bir suç örgütü çerçevesinde işlenmişse;
- g. Fail daha önce aynı türden bir suçtan hüküm giymişse.

Madde 29- Önceki mahkumiyetler

Taraflardan her biri, yaptırımlara karar verirken bu Sözleşme uyarınca öngörülen suçlara ilişkin olarak başka bir Tarafça alınan nihai kararları göz önüne alma imkânını sağlayıcı gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

7. Bölüm- Soruşturma, Kovuşturma ve Usul Hukuku

Madde 30- İlkeler

- 1- Taraflardan her biri soruşturmanın ve ceza davasının çocukların yüksek menfaatlerine uygun ve haklarına saygı içinde yürütülmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

- 2- Taraflardan her biri, soruşturma ve ceza davasının çocuğun yaşadığı travmayı ağırlaştırmamasını ve uygun olduğunda cezai cevaba yardımın eşlik etmesini sağlayarak mağdurlara karşı koruyucu bir yaklaşım benimser.
- 3- Taraflardan her biri soruşturma ve ceza davalarının öncelikli olarak ele alınmasını ve haksız gecikmeler olmaksızın yerine getirilmesini sağlar.
- 4- Taraflardan her biri, bu bölüm altındaki tedbirlerin İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesinin 6. Maddesine uygun olarak adil ve tarafsız yargılamanın gerekleri ve savunma haklarına halel getirmemesini sağlar.
- 5- Taraflardan her biri, kendi iç hukukun temel kurallarına uygun olarak,
  - Bu Sözleşme uyarınca öngörülen suçların mümkün olduğunda gizli operasyonlara da izin vererek etkin bir şekilde soruşturulması ve kovuşturulmasını sağlamak;
  - Madde 20'deki suçların mağdurlarını, özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla yayınlanan veya iletilen fotoğraf ve görüntü kayıtları gibi çocuk pornografisi materyallerini analiz ederek belirlemek için birimler ve soruşturma hizmetleri sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 31- Genel koruma tedbirleri

- 1- Taraflardan her biri, mağdurların özellikle tanık sıfatıyla hak ve çıkarlarını korumak için soruşturma ve cezai davalarının her aşamasında, özellikle aşağıda belirtilen yollarla gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:
  - a. Mağdurları, ifade sırasındaki hakları ve kendilerine tahsis edilen hizmetler ve böyle bir bilgiyi istemediklerini ifade etmedikleri sürece şikayetleri konusundaki gelişmeler, ücretler, soruşturma ve davanın genel seyri ve bu aşamalarındaki rolleri ile davaların sonuçları hakkında bilgilendirmek;
  - b. En azından mağdurların ve ailelerinin tehlikede olabileceği durumlarda, yargılanan ya da hüküm giyen kişinin geçici ya da tamamen serbest bırakıldığı konusunda gerektiğinde bilgilendirilebilmelerini sağlamak;
  - c. İç hukukun usul kurallarına uygun şekilde, delillerden haberdar olmalarını, delil sağlamalarını ve görüşlerinin, ihtiyaçlarının ve endişelerinin doğrudan ya da bir aracı ile alınması ve değerlendirilmesi yöntemlerini seçmelerini sağlamak;
  - d. Hak ve çıkarlarının tam olarak temsil edilmesi ve dikkate alınması için uygun destek hizmetlerini sağlamak;
  - e. Mahremiyetlerini, kimliklerini ve görünüş şekillerini korumak ve iç hukuka uygun tedbirler olarak kimliklerinin tespit edilmesine yol açacak her türlü bilginin yayılmasını engellemek;
  - f. Kendilerinin, ailelerinin ve tanıklarının yıldırma, kısıt ve çifte mağduriyetten korunmalarını sağlamak;
  - g. Yetkili makamlar, çocuğun yüksek çıkarları ya da soruşturma veya kovuşturmanın gerekleri için başka türlü karar vermedikçe mağdurların ve failerin soruşturma ve mahkeme binalarında doğrudan temasta olmamalarını sağlamak;

- 2- Taraflardan her biri mağdurlara, yetkili makamlarla ilk temaslarından itibaren ilgili adli ve idari işlemler hakkında bilgi almalarını garanti eder.
- 3- Taraflardan her biri mağdurların, ceza davasında taraf sıfatı alabilecek konumda iseler, şartlarını haiz oldukları takdirde, ücretsiz olarak adli yardım almalarını sağlar.
- 4- Taraflardan her biri, iç hukuka göre mağdur bir ceza davasında taraf olabilecek durumdaysa ve velisi olan kişiler çocukla aralarındaki çıkar çatışmasının sonucu olarak bu davada çocuğu temsil etme yetkisinden yoksun bırakılmışsa, adli makamların mağdur için özel bir temsilci tayin etmesini sağlar.
- 5- Taraflardan her biri, yasal ya da diğer tedbirler yoluyla ve iç hukukunun öngördüğü şartlara uygun olarak, grup, vakıf, dernek veya devlete bağlı örgütler ya da sivil toplum örgütlerinin işbu Sözleşmedeki suçlarla ilgili cezai işlemler boyunca buna rıza gösteren mağdurlara yardım ve destek sağlamalarına imkân tanır.
- 6- Taraflardan her biri bu maddenin hükümlerine uygun olarak mağdurlara verilen bilginin yaşlarına ve olgunluklarına uygun şekilde ve anlayabildikleri dilde verilmesini sağlar.

Madde 32- İşlemlerin Başlatılması

Taraflardan her biri işbu Sözleşmedeki suçların soruşturulması ve kovuşturulmasının mağdur tarafından yapılan bir açıklama ya da suçlamaya dayandırılmamasını ve mağdur ifadelerini geri alsa bile işlemlerin devam etmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 33- Zaman Aşımı

Taraflardan her biri, Madde 18, 19 paragraf 1.a ve b ile madde 21 paragraf 1.a ve b maddelerinde düzenlenen suçlar bağlamında başlatılacak takibat işlemleri için zamanaşımı süresinin, mağdur, reşit yaşa geldikten sonra ve söz konusu suçun ağırlığıyla orantılı olarak etkili takibat işlemlerinin başlatılmasına izin verilmesini sağlayacak yeterli sürenin verilmesini temin için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 34- Soruşturmalar

- 1- Taraflardan her biri, soruşturmalardan sorumlu kişilerin, birimlerin ya da servislerin çocukların cinsel sömürü ve istismarı ile mücadele alanında uzmanlaşmış olmaları ya da kişilerin bu amaçla eğitilmiş olmaları için gerekli tedbirleri kabul eder. Bu birim ve servisler yeterli mali kaynaklara sahip olmalıdırlar.
- 2- Taraflardan her biri mağdurun gerçek yaşıyla ilgili belirsizliğin cezai soruşturmanın başlatılmasına engel olmamasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 35- Çocuğun ifadesinin alınması

- 1- Taraflardan her biri aşağıdakileri sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:
  - a. Çocukla yapılacak mülakatın, yetkili makamlara vakalar bildirildikten sonra haksız bir gecikme olmaksızın gerçekleştirilmesi;

- b. Çocukla yapılacak mülakatın, gerekli görülüyorsa, bu amaçla tasarlanmış ya da uygun hale getirilmiş binalarda gerçekleştirilmesi;
  - c. Çocukla yapılacak mülakatın bu amaçla eğitilmiş profesyoneller tarafından gerçekleştirilmesi;
  - d. Mümkün ve uygunsa, çocukla yapılacak bütün mülakatların aynı kişiler tarafından gerçekleştirilmesi;
  - e. Çocukla yapılacak mülakatların cezai işlemlerin amacı için gerekli olan kadar ve mümkün olduğunca sınırlı tutulması;
  - f. Çocuğa, yasal temsilcisinin ya da uygun olduğu takdirde kendi seçeceği bir yetişkinin, bu kişiye yönelik aksi yönde bir karar alınmamışsa, eşlik etmesi.
- 2- Taraflardan her biri, mağdurla ya da çocuk tanıkla yapılan tüm mülakatların sesli-görüntülü olarak kaydedilmesini ve bu kayıtların gerektiğinde iç hukuktaki kurallara uygun olarak mahkeme işlemlerinde delil olarak kabul edilmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 3- Mağdurun yaşı konusunda bir belirsizlik ve mağdurun çocuk olduğuna inanılacak sebepler var ise, yaşının doğrulanması beklenirken paragraf 1 ve 2'deki tedbirler uygulanır.

Madde 36- Ceza mahkemesi işlemleri

- 1- Taraflardan her biri, hukuki mesleklerin bağımsızlığını yöneten kurallara saygı içinde, çocuk hakları ve çocukların cinsel sömürü ve istismar konusunda eğitimlerin ceza mahkemesi işlemlerine katılan bütün kişiler, özellikle de hakim, savcı ve avukatlar için temin edilmesini sağlamak amacıyla gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 2- Taraflardan her biri, iç hukukundaki kurallara göre, aşağıdakilerin sağlanması için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:
  - a. Hâkimin duruşmayı kamuya kapalı olarak gerçekleştirebilmesi;
  - b. Mağdurun duruşma salonunda fiziksel olarak bulunmadan, özellikle uygun iletişim teknolojileri aracılığıyla, dinlenilebilmesi.

8. Bölüm- Verilerin kaydedilmesi ve saklanması

Madde 37- Hüküm giymiş cinsel suç failleri hakkındaki ulusal verilerin kaydedilmesi ve saklanması

- 1- İşbu Sözleşmedeki suçların engellenmesi ve kovuşturulması için taraflardan her biri, iç hukuklarında kişisel verilerin korunması hakkındaki hükümlere ve diğer uygun kural ve garantilere uygun olarak, işbu Sözleşmedeki suçlardan birinden hüküm giymiş bir şahsın kimliği ve genetik profili (DNA) ile ilgili verinin toplanması ve saklanması için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 2- Taraflardan her biri, imza tarihinde ya da onay, kabul, tasdik veya katılım belgelerini teslim ederken, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine paragraf 1'deki amaç için sorumlu tek ulusal makamın ismini ve adresini verir.

- 3- Taraflardan her biri, paragraf 1'de bahsedilen bilgilerin iç hukukunda ve ilgili uluslararası belgelerde belirlenen koşullara uygun olarak bir başka Tarafın yetkili makamına aktarılmasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

9. Bölüm- Uluslararası İşbirliği

Madde 38- Uluslararası işbirliği için genel ilke ve tedbirler

- 1- Taraflar işbu Sözleşmenin hükümleri uyarınca ve tek ya da iki taraflı mevzuat ve iç hukuklar temelinde mutabık kalınmış ilgili uygulanabilir uluslararası ve bölgesel belge ve düzenlemelerin uygulanması yoluyla, aşağıdaki amaçlar doğrultusunda mümkün olduğunca işbirliği yaparlar:
  - a. Çocuklara yönelik cinsel sömürü ve istismarı engelleme ve mücadele;
  - b. Mağdurları koruma ve yardım sağlama;
  - c. İşbu Sözleşmedeki suçlara ilişkin soruşturma ve işlemler yürütme;
- 2- Taraflardan her biri bu Sözleşmedeki suçların ikamet ettikleri ülkenin dışında bir Tarafın topraklarındaki mağdurlarının ikamet ettikleri Devletin yetkili makamları önünde şikayette bulunabilmelerini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.
- 3- Bir anlaşmanın varlığı şartıyla cezai konularda karşılıklı adli yardım ya da iade gerçekleştiren bir Taraf, bu tür bir anlaşma imzalamadığı bir Tarafın adli yardım ya da iade talebi alırsa, işbu Sözleşme kapsamındaki suçlar için bu Sözleşmeyi cezai konularda adli yardımlaşma ve iade için yasal temel olarak alabilir.
- 4- Taraflardan her biri, uygun olan hallerde, üçüncü ülkeler yararına düzenlenen gelişim için yardım programları içine çocuklara yönelik cinsel sömürü ve istismarın önlenmesi ve bunlarla mücadeleyi entegre etmeye çalışır.

10. Bölüm- İzleme Mekanizması

Madde 39- Taraflar Komitesi

- 1- Taraflar Komitesi Sözleşme Taraflarının temsilcilerinden oluşur.
- 2- Taraflar Komitesi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından toplanır. İlk toplantısı işbu Sözleşmenin onuncu imzayla yürürlüğe girmesinden sonraki bir yıl içerisinde gerçekleştirir. Daha sonra ise Genel Sekreterin ya da Tarafların en az üçte birinin talebi ile toplanır.
- 3- Taraflar Komitesi kendi iç usulünü benimser.

Madde 40- Diğer temsilciler

- 1- Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, İnsan Hakları Komiseri, Avrupa Suç Sorunları Komitesi (CDPC) ve bunların yanı sıra diğer ilgili Avrupa Konseyi hükümetlerarası komitelerinin her biri Taraflar Komitesine bir temsilci atar.
- 2- Bakanlar Komitesi, Taraflar Komitesine danıştıktan sonra Avrupa Konseyinin diğer organlarını bu sonuncuya bir temsilci tayin etmeye davet edebilir.

- 3- Sivil toplum temsilcileri, özellikle de sivil toplum örgütleri, Avrupa Konseyinin ilgili kurallarıyla oluşturulan usulleri takip ederek Taraflar Komitesine gözlemci olarak katılabilirler.
- 4- Paragraf 1-3 kapsamında atanan temsilciler Taraflar Komitesinin toplantılarına oy hakları olmadan katılırlar.

Madde 41- Taraflar Komitesinin görevleri

- 1- Taraflar Komitesi Sözleşmenin uygulanışını izler. Taraflar Komitesinin usul kuralları, Sözleşmenin uygulanışını değerlendirmekte kullanılan usulleri belirler.
- 2- Taraflar Komitesi, Devletlerin çocukların cinsel sömürü ve istismarını engelleme kapasitelerini geliştirmek için aralarında bilgi, deneyim ve iyi uygulamaların değişimini, bunların toplanmasını ve analizini kolaylaştırır.
- 3- Taraflar Komitesi ayrıca uygun olduğunda;
  - a. İşbu Sözleşme altında yapılan çekinceler veya bildirelerin etkisi ve problemlerin belirlenmesi dahil olmak üzere işbu Sözleşmenin etkin olarak kullanımı ve uygulanmasını kolaylaştırır;
  - b. İşbu Sözleşmenin uygulanışına ilişkin her hangi bir sorunla ilgili görüş bildirir ve önemli hukuksal, politik veya teknolojik gelişmeler hakkında bilgi alışverişi sağlar.
- 4- Taraflar Komitesine işbu maddeden doğan görevlerini yerine getirmede Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği yardım eder.
- 5- Avrupa Suç Sorunları Komitesi (CDPC) bu maddenin 1, 2 ve 3. paragraflarında bahsedilen faaliyetlerden düzenli aralıklarla bilgilendirilir.

11. Bölüm- Diğer uluslararası belgelerle ilişki

Madde 42- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi Ek Protokolü ile ilişki

İşbu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi Ek Protokolünden doğan hak ve yükümlülükleri etkilemez; Sözleşmenin amacı bu belgelerle inşa edilen korumayı güçlendirmek ve içerdikleri standartları geliştirmek ve tamamlamaktır.

Madde 43- Diğer uluslararası belgelerle ilişki

- 1- İşbu Sözleşme, Taraf ülkelerin taraf oldukları ya da olacakları ve işbu Sözleşme kapsamındaki konularda hüküm içeren ve cinsel istismar ve sömürünün çocuk mağdurları için daha geniş koruma ve yardım sağlayan diğer uluslararası belgelerin hükümlerinden doğan hak ve yükümlülükleri etkilemez.
- 2- İşbu Sözleşme Tarafları, bu Sözleşmenin ele aldığı konularla ilgili olarak, hükümlerini desteklemek ve güçlendirme ve içerdiği ilkelerin uygulanmasını kolaylaştırmak için kendi aralarında ikili ya da çoklu anlaşmalar imzalayabilirler.

- 3- Avrupa Birliği üyesi olan Taraflar, karşılıklı ilişkilerinde, işbu Sözleşmenin amaç ve hedeflerine ve diğer Taraflarla tam olarak uygulanışına halel getirilmeden, belirli bir duruma ilişkin uygulanabilir ve konuyla ilgili Topluluk ve Avrupa Birliği kuralları varsa bu Topluluk ve Avrupa Birliği kurallarına uyarlar.

12. Bölüm- Sözleşmede yapılacak değişiklikler

Madde 44- Değişiklikler

- 4- Tarafların herhangi biri tarafından işbu Sözleşmede yapılacak değişiklik teklifleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirilmeli ve Sekreter tarafından Avrupa Konseyi Üye Devletlerine, imzalayan tüm Devletlere, taraf tüm devletlere, Avrupa Topluluğuna, 45'inci maddenin 1'inci paragrafı uyarınca Sözleşmeyi imzalamaya çağırılan Devletler ve 46'ncı maddenin 1'inci paragrafı uyarınca işbu sözleşmeyi kabule çağırılan Devletlere iletilir.
- 5- Taraflardan birinin teklif ettiği değişiklik Avrupa Suç Sorunları Komitesi'ne (CDPC) iletilir ve bu Komite Bakanlar Komitesine teklif edilen bu değişiklik ile ilgili görüşünü sunar.
- 6- Bakanlar Komitesi, teklif edilen değişikliği ve CDPC tarafından sunulmuş görüşleri değerlendirir ve işbu Sözleşmeye taraf olan üye olmayan Devletlere danıştıktan sonra değişikliği onaylayabilir.
- 7- 3. paragrafa uygun olarak Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen değişiklik metni Tarafların kabulüne sunulur.
- 8- 3. paragrafa uygun olarak Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik, bütün Tarafların Genel Sekretere değişikliği kabul ettiklerini bildirdikleri tarihten sonra bir aylık sürenin geçmesini takiben gelen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

13. Bölüm- Nihai Hükümler

Madde 45- Sözleşmenin İmzalanması ve Yürürlüğe Girmesi

- 1- İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi Üye Devletlerinin, hazırlanışına katılan üye olmayan Devletlerin ve Avrupa Topluluğunun imzasına açıktır.
- 2- İşbu Sözleşme onay, kabul veya tasdiğe tabidir. Onay, kabul veya tasdik belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine bildirilir.
- 3- İşbu Sözleşme en az 3 Avrupa Konseyi üye Devleti dahil olmak üzere imzası bulunan 5 ülkenin 2. Paragraftaki hükümlere göre Sözleşmeye bağlı kalacağını bildirdiği tarihten sonra üç aylık sürenin bitmesini takiben gelen ayın ilk günü yürürlüğe girer.
- 4- Paragraf 1'de bahsedilen veya Avrupa Topluluğuna üye Sözleşmeye bağlı kalma rızası gösteren her hangi bir Devlet için Sözleşme, onay, kabul veya tasdik belgelerinin teslim tarihinden sonra üç aylık sürenin bitmesini takiben gelen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 46- Sözleşmeye Katılım

- 1- İşbu Sözleşme yürürlüğe girdikten sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Taraflara danışarak ve onların oybirliğiyle rızalarını alarak, Sözleşmenin hazırlanışına

katılmayan ve Avrupa Konseyi üyesi olmayan her hangi bir Devleti, Avrupa Konseyi Tüzüğü'nün 20. Maddesinin d bendinde belirtilen çoğunluk tarafından ve Bakanlar Komitesinde yer alma hakkı bulunan Tarafların temsilcilerinin oybirliği ile alınan bir kararla Sözleşmeyi kabul etmeyi davet eder.

- 2- Sözleşmeyi kabul eden her hangi bir Devlet için Sözleşme, katılım belgelerinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine iletildiği tarihten sonra üç aylık sürenin bitmesini takiben gelen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 47- Ülke Katılımı

1. Her Devlet veya Avrupa Topluluğu imza sırasında veya onay, kabul, tasdik ve katılım belgelerini verirken, işbu Sözleşmenin uygulanacağı toprakları belirleyebilir.
2. Her Devlet, daha sonraki bir tarihte Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine bir bildiriyle işbu Sözleşmenin bildirmede belirtilmiş başka topraklarda ve uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu ya da adına girişimde bulunabildiği başka topraklarda da uygulanacağını bildirebilir. Bu tür bir toprak için Sözleşme, Genel Sekreterliğin bu tür bir tebliği aldığı tarihten sonra üç aylık sürenin geçmesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.
3. Yukarıdaki iki paragrafta bahsi geçen her tür bildiri, bu tür bildirimlerde belirlenen toprak parçası açısından, Genel Sekretere gönderilecek bir tebliğ ile geri çekilebilir. Bu geri çekme, Genel Sekreterin bu tebliği aldığı tarihten sonra üç aylık sürenin geçmesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 48- Çekinceler

Açıkça belirtilen çekinceler dışında işbu Sözleşmenin her hangi bir hükmüne ilişkin hiçbir çekince yapılamaz. Çekince her zaman geri çekilebilir.

Madde 49- Fesih

1. Herhangi bir Taraf Devlet, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine yapacağı bir bildirimle her zaman işbu Sözleşmeyi feshedebilir.
2. Fesih, Genel Sekreterlik tarafından tebliğin alındığı tarihi izleyen üç aylık dönemi takiben gelen ayın ilk günü geçerlik kazanır.

Madde 50- Bildirim

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyi Üye Devletlerine, işbu Sözleşmeyi imzalayan, Taraf Devlet, Avrupa Topluluğu ve Madde 45 hükümleri uyarınca Sözleşmeyi imzalamaya davet edilmiş her Devlete ve Madde 46 hükümleri uyarınca işbu Sözleşmeyi kabule çağırılan her Devlete aşağıdakileri tebliğ eder:

- a. Bütün imzalar
- b. Onay, kabul, tasdik ve katılım belgelerinin teslimi
- c. Madde 45 ve 46'da belirtilen Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihi
- d. Madde 44 uyarınca yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerin yürürlüğe giriş tarihi

- e. Madde 48 altında yapılan çekinceler
- f. Madde 49 hükümleri uyarınca yapılan fesih duyuruları
- g. İşbu sözleşmeyle ilgili başka kanun, tebligat ve bildirimler

Bu hükümlerin kanıtı olmak üzere, usulüne uygun olarak yetkili kılınmış aşağıda imzası bulunanlar bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Lanzarote'de 25 Ekim 2007'de Fransızca ve İngilizce olarak, her iki metin aynı şekilde geçerli olmak üzere, Avrupa Konseyi arşivlerine teslim edilecek bir tek nüsha olarak tanzim edilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin her birine, işbu Sözleşmenin hazırlanışına katılan üye olmayan Devletlere, Avrupa Topluluğuna ve işbu Sözleşmeye katılmaya çağrılan Devletlere onaylı bir örneği intikal ettirecektir.

Arnavutluk Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Andora Prensiği Hükümeti adına:

Ermenistan Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Avusturya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Belçika Krallığı Hükümeti adına:

Bosna Hersek Hükümeti adına:

Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Hırvatistan Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Çek Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Danimarka Krallığı Hükümeti adına:

Estonya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Finlandiya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Fransa Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Gürcistan Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Yunanistan Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Macaristan Cumhuriyeti Hükümeti adına:

İzlanda Cumhuriyeti Hükümeti adına:

İrlanda Cumhuriyeti Hükümeti adına:

İtalya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Letonya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Liechtenstein Prenslığı Hükümeti adına:

Litvanya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Lüksemburg Grandukalığı Hükümeti adına:

Malta Hükümeti adına:

Moldova Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Monako Prenslığı adına:

Karadağ Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Hollanda Krallığı Hükümeti adına:

Norveç Krallığı Hükümeti adına:

Polonya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Portekiz Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Romanya Hükümeti adına:

Rusya Federasyonu Hükümeti adına:

San Marino Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Sırbistan Cumhuriyeti adına:

Slovakya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Slovenya Cumhuriyeti Hükümeti adına:

İspanya Krallığı Hükümeti adına:

İsveç Krallığı Hükümeti adına:

İsviçre Konfederasyonu Hükümeti adına:

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına:

Ukrayna Hükümeti adına:

Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Hükümeti adına:

Kanada Hükümeti adına:

Papalık adına:

Japonya Hükümeti adına:

Meksika Birleşik Devletleri Hükümeti adına:

Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti adına:

Avrupa Birliği adına:

